

**Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego
z dnia**

Program rozwiązywania problemu bezdomności i łagodzenia jej skutków na lata 2016-2018

**Tomaszów Mazowiecki
Styczeń 2016r.**

Spis treści

I. Wstęp.....	str. 3
II. Adresaci Programu.....	str. 5
III. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób bezdomnych na terenie miasta.....	str. 5
IV. Diagnoza sytuacji osób bezdomnych na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego	str. 6
1. Pomoc instytucjonalna.....	str.7
2. Dane zebrane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim.....	str. 8
3. Dane zebrane przez Straż Miejską w Tomaszowie Mazowieckim.....	str. 10
4. Charakterystyka badanej zbiorowości – osób bezdomnych przebywających w „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn” i Ogrzewalni prowadzonych przez Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta.....	str.11
5. Informacja z Tomaszowskiego Centrum Zdrowia.....	str. 17
V. Analiza SWOT.....	str. 18
VI. Cele programu.....	str. 20
VII. Przewidywane efekty działań.....	str. 25
VIII. Finansowanie programu.....	str. 26
IX. Realizacja i monitoring programu.....	str. 26

I. Wstęp

Bezdomność, to we współczesnym świecie jedna z najbardziej dotkliwych kwestii społecznych, związana z marginalizacją i wyizolowaniem, często wiążąca się ściśle z innymi dysfunkcjami. Zjawiska bezdomności nie można zlikwidować bez współdziałania i wykorzystania wszystkich zasobów dostępnych w środowisku lokalnym. Osiągnięcie celu, czyli usamodzielnienie się osoby bezdomnej wymaga kompleksowego podejścia do problemu – zaspokojenia jej podstawowych potrzeb z równoczesnym podejmowaniem działań aktywizujących. W związku z powyższym konieczna jest współpraca instytucji samorządowych oraz organizacji pozarządowych.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jednolity z 2015r. poz.163,693,1045 oraz 1310 ze zm.) za osobę bezdomną uznaje się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Nie można jednoznacznie określić jednej przyczyny występowania tego zjawiska. Bezdomność warunkują min. czynniki materialne, rodzinne, zdrowotne, losowe. Wśród współwystępujących przyczyn można wymienić: uzależnienia, przestępczość, brak stałego źródła dochodu, przemoc w rodzinie, choroby psychiczne, eksmisje, trwałe rozpad więzi rodzinnych, sytuację społeczno – ekonomiczną kraju.

Przystąpienie do Unii Europejskiej nakłada na władze samorządowe nowe zadania, w tym również obejmujące kwestie społeczne.

Jednym z takich zadań zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jednolity z 2015r. poz. 163,693,1045 oraz 1310 ze zm.) jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz udzielanie

schronienia, zapewnienie posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym.

Niniejszy Program rozwiązywania problemu bezdomności i łagodzenia jej skutków na lata 2016-2018 jest kontynuacją zadań realizowanych w ramach minionego programu oraz stanowi integralną część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tomaszowa Mazowieckiego na lata 2016-2020”.

Program stanowi kompleksowy plan działań profilaktycznych, interwencyjnych i wspierających osoby zagrożone bezdomnością i doświadczające bezdomności.

Podstawa prawna programu:

Podstawą prawną programu jest ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jednolity z 2015r. poz. 163,693,1045 oraz 1310 ze zm.) .

Ponadto program będzie realizowany również w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Z 2015 r. poz. 149 z póź. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Z 2011 r. nr 43 poz. 225);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118);
- ustawa z dnia 08 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2006 r. nr 251 poz.1844).

II. Adresaci Programu

Program jest kierowany do osób zagrożonych bezdomnością oraz osób bezdomnych z terenu Tomaszowa Mazowieckiego w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej.

III. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób bezdomnych na terenie miasta

Działaniami na rzecz osób bezdomnych na terenie Tomaszowa Mazowieckiego zajmują się następujące instytucje i organizacje pozarządowe:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Cekanowska 5
2. Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej
3. Wydział Spraw Społecznych i Promocji Zdrowia Urzędu Miasta ul. P.O.W. 10/16
4. Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta ul. Luboszevska 71
5. Polski Czerwony Krzyż ul. Al. J. Piłsudskiego 34
6. Straż Miejska ul. P.O.W. 10/16
7. Komenda Powiatowa Policji ul. O. Lange 44
8. Powiatowy Urząd Pracy ul. Konst. 3-go Maja 46
9. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ul. Św. Antoniego 55
10. Poradnia Leczenia Uzależnień ul. Graniczna 63
11. Parafie: Św. Antoniego ul. P.O.W. 2, NMP Królowej Polski ul. Słowackiego 13/19
12. Komisja Mieszkaniowa przy Urzędzie Miasta ul. P.O.W. 10/16
13. Tomaszowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego ul. Majowa 15
14. Fundacja „Arka Nadziei” ul. Dzieci Polskich 41 A

IV. Diagnoza sytuacji osób bezdomnych na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Diagnoza do Programu rozwiązywania problemu bezdomności i łagodzenia jej skutków na lata 2016-2018 została opracowana w oparciu o „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tomaszowa Mazowieckiego na lata 2016-2020” oraz analizę danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Koła Tomaszowskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, Straży Miejskiej.

Celem diagnozy jest charakterystyka społeczno – demograficzna środowiska osób bezdomnych korzystających ze wsparcia społecznego w Tomaszowie Mazowieckim.

Określenie ogólnej liczby bezdomnych, którzy przebywają na terenie miasta jest trudne z uwagi na fakt, iż posiada ona składowe:

- mierzalną – możliwą do wyliczenia, dzięki prowadzonej dokumentacji, dotyczącą osób bezdomnych korzystających ze wsparcia systemu pomocy społecznej;
- szacunkową – dotyczącą osób bezdomnych nie ubiegających się o pomoc, określoną na podstawie informacji uzyskiwanych np. z akcji liczenia bezdomnych, ilości wydanych posiłków.

W niniejszym dokumencie podano dane szacunkowe z kilku źródeł ukazujące skalę problemu bezdomności w Tomaszowie Mazowieckim. Należy zaznaczyć, że część bezdomnych osób mogła zostać wykazana jednocześnie przez kilka instytucji, w związku z tym dane te nie są sumowane.

1. Pomoc instytucjonalna

Na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego od 2010 roku funkcjonuje „Dom dla Bezdomnych Mężczyzn” przy ul. Luboszewskiej 71 prowadzony przez Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta w Tomaszowie Mazowieckim.

Na działalność „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn” Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki przeznaczyła w latach 2014 i 2015 kwotę po 145.000,00 zł.

Placówka dysponuje 30 miejscami noclegowymi z możliwością pięciu dostawek. W roku 2014 z tej formy pomocy skorzystało 55 osób bezdomnych, natomiast w roku 2015 już 60.

Każdy podopieczny przebywający w Domu otrzymał całodobowe wyżywienie, łóżko z pościelą, szafkę na rzeczy osobiste, a także pomoc rzeczową w formie odzieży, bielizny czy obuwia. Ponadto osoby bezdomne miały możliwość skorzystania z poradnictwa i wsparcia psychologa, a w celu podtrzymania abstynencji udziału w grupie wsparcia AA działającej przy „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn”.

Ponieważ Dom nie jest w stanie udzielić wsparcia wszystkim osobom potrzebującym pomocy zwłaszcza w okresie jesienno - zimowym zostały uruchomione dwie ogrzewalnie, które zapewniały osobom bezdomnym przebywanie w ciepłym pomieszczeniu, gorący posiłek oraz możliwość korzystania z sanitariatów.

W latach 2014-2015 przy ul. Luboszewskiej 71 zadanie prowadzenia Ogrzewalni - Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki zleciła w formie powierzenia Kołu Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta w Tomaszowie Mazowieckim.

Tabela nr 1 Liczba osób bezdomnych przebywających w ogrzewalni prowadzonej przez Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta

Rok / Termin		Liczba osób bezdomnych ogółem	Kobiety	Ilość wydanych posiłków
2014	od 02.01.2014r. do 30.04.2014r.	86	2	782
	od 17.11.2014r. do 31.12.2014r.	25	1	434
2015	od 01.01.2015r. do 30.04.2015r.	76	1	557
	od 15.11.2015r. do 31.12.2015r.	44	3	714

Źródło danych: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta

Na działalność ogrzewalni Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki przeznaczyła w 2014 roku kwotę 55.714,95 zł, natomiast w 2015 roku 59.377,21 zł.

Druga Ogrzewalnia dla osób bezdomnych była prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy ul. Farbiarskiej 20.

Tabela nr 2 Liczba osób bezdomnych przebywających w ogrzewalni prowadzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim

Rok / Termin	Liczba osób bezdomnych ogółem
od 01.12.2014r. do 31.12.2014r	25
od 01.01.2015r. do 31.03.2015r.	38

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim

Na działalność ogrzewalni w 2014 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczył kwotę 17.350 zł, natomiast w roku 2015 kwotę 46.800,12 zł.

Ogrzewalnie dla osób bezdomnych czynne były w ciągu dnia, a także w godzinach nocnych. Bezdomni otrzymywali gorącą herbatę, kawę i soki. Mieli możliwość uzyskania czystej odzieży, skorzystania z prysznica i środków higienicznych, a w razie konieczności pomocy medycznej.

2. Dane zebrane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim

W ramach struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim w Dziale Pomocy Społecznej funkcjonuje Zespół ds. rozwiązywania problemów uzależnień i bezdomności, którego zadaniem jest prowadzenie i koordynowanie działań skierowanych do osób bezdomnych.

Z danych uzyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż w 2015 roku pracownicy socjalni rozeznali sytuację 110 osób bezdomnych – zdecydowaną większość stanowili mężczyźni - przebywających na terenie miasta, natomiast pomocą społeczną objętych zostało 76 osób, w tym 4 kobiety i 72 mężczyzn, i była to najniższa liczba bezdomnych korzystających z pomocy MOPS w stosunku do lat poprzednich, co obrazuje

poniższa tabela.

Tabel nr. 3 Liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy MOPS w Tomaszowie Mazowieckim w latach 2012 - 2015

ROK	2012	2013	2014	2015
Liczba osób bezdomnych	85	122	122	76

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim

Według rozeznania pracowników socjalnych osoby bezdomne w 2015 roku przebywały najczęściej przy ul. Polnej, Spalskiej, Farbiarskiej oraz na ogrodach działkowych przy ul. Nadrzecznej i Warszawskiej.

Wydatki na pomoc społeczną dla osób bezdomnych na dzień 31.12.2015 r. wynosiły:

- zasiłki stałe - 27 osób na kwotę 134.504,00 zł
- zasiłki okresowe - 19 osób na kwotę 16.275,00 zł
- zasiłki celowe - 58 osób na kwotę 6.988,82 zł
- zasiłki celowe specjalne - 2 osoby na kwotę 714,14 zł

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pokrywał również koszty w wysokości 11.401,00 zł związane z pobytem 4 bezdomnych, chorych i uzależnionych mężczyzn w schroniskach dla bezdomnych w Rokitnie, Bielawach, Luboszu i Czarna – Wołomin.

Pozostałe osoby bezdomne niekorzystające z pomocy społecznej utrzymywały się ze zbieractwa lub żebractwa.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim w roku 2015 udzielał również bezdomnym pomocy w formie niepieniężnej tj.:

- 17 osób bezdomnych skorzystało z gorącego posiłku w punkcie wydawania przy ul. Stolarskiej 4
- 2 osoby podjęły prace społecznie – użyteczne
- 4 osoby otrzymały pomoc z instytucji charytatywnych w postaci paczek żywnościowych
- 18 osobom potwierdzono prawo do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych

Ponadto osoby bezdomne mogły korzystać z bezpłatnych porad prawnika i psychologa.

Pracownicy socjalni Zespołu ds. rozwiązywania problemów uzależnień i bezdomności w ramach swoich obowiązków prowadzili pracę socjalną z osobami bezdomnymi, która

polegała w szczególności na:

- kierowaniu do placówek świadczących opiekę w zakresie schronienia;
- pomaganiu w odtworzeniu utraconych dokumentów np. dowodu osobistego;
- współpracy ze służbami miejskimi;
- motywowaniu do rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy i podjęcia zatrudnienia;
- motywowaniu osób bezdomnych uzależnionych do podjęcia terapii;
- pomaganiu w formalnościach związanych z uzyskaniem orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;

3. Dane zebrane przez Straż Miejską w Tomaszowie Mazowieckim

Wzmoczona intensywność interwencji Straży Miejskiej wobec osób bezdomnych związana jest z obniżeniem temperatury w okresie jesienno – zimowym. W roku 2015 Straż Miejska wobec osób bezdomnych podjęła 818 interwencji - niektóre z nich były wielokrotnie stosowane wobec jednej osoby.

Interwencje te odbywały się w różnych miejscach publicznych, na klatkach schodowych i w piwnicach bloków mieszkalnych. Osobom bezdomnym udzielono doraźnej pomocy, przekazano niezbędne informacje, przewieziono do ogrzewalni lub schroniska.

W 2015 roku w uzasadnionych przypadkach do 40 osób wymagających pomocy lekarskiej wezwano Pogotowie Ratunkowe.

Ponadto 30 interwencji wobec osób bezdomnych przekazano do realizacji Komendy Powiatowej Policji w Tomaszowie Mazowieckim.

4. Charakterystyka badanej zbiorowości – osób bezdomnych przebywających w „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn” i Ogrzewalni prowadzonych przez Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 2-5 stycznia 2016 roku. Przedmiotem badań (badaną zbiorowością) było 40 bezdomnych osób z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego, przebywających w „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn” i Ogrzewalni przy ul. Luboszewskiej 71, prowadzonych przez Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta.

Przeprowadzone badania pozwoliły zgromadzić dane dotyczące min. wieku, wykształcenia, stanu cywilnego, czasu pozostawania w stanie bezdomności osób przebywających aktualnie w „Domu dla Bezdomnych Mężczyzn” oraz Ogrzewalni.

Badani bezdomni to przede wszystkim mężczyźni, kobiety stanowią mniejszy odsetek populacji badanych bezdomnych.

Tabela nr 4. Płeć badanych bezdomnych (N=40)

Mężczyźni	Kobiety
90,0% (36)	10,0% (4)

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Najmłodszy badany ma 22 lata, najstarszy 72; średnia wieku dla badanej populacji wynosi 47.

Tabela nr 5. Struktura wieku badanych bezdomnych z miasta Tomaszowa Mazowieckiego(N=40)

Rok urodzenia:	Wiek (w latach)	Liczba badanych	Odsetek badanych (%)
1944	72	1	2,5
1951	65	2	5,0
1955	61	2	5,0
1959	57	4	10,0
1960	56	1	2,5
1962	54	4	10
1953	53	4	10

1965	51	1	2,5
1966	50	3	7,5
1967	49	1	2,5
1969	47	2	5,0
1972	44	6	15,0
1976	40	4	10,0
1979	37	1	2,5
1984	32	1	2,5
1985	31	1	2,5
1994	22	2	5,0
Razem		40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Wszyscy badani posiadają obywatelstwo polskie.

Wszyscy rekrutują się z terenu Tomaszowa Mazowieckiego – biorąc pod uwagę ostatnie, przed popadnięciem w bezdomność, miejsce stałego zameldowania.

Najwięcej bezdomnych ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (50,0%), najmniej niepełne ogólnokształcące i niepełne podstawowe (po 2,5%) – szczegółowe zestawienie danych dotyczących poziomu wykształcenia badanych zawiera tabela nr 3.

Tabela nr 6. Poziom wykształcenia badanych bezdomnych (N=40)

Poziom wykształcenia:	Liczba wskazań	Odszetek wskazań (%)
niepełne podstawowe	1	2,5
Podstawowe	11	27,5
zasadnicze zawodowe	20	50,0
niepełne ogólnokształcące	1	2,5
niepełne średnie zawodowe	3	7,5
średnie zawodowe	4	10,0
niepełne wyższe	0	0
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Ponad ¼ badanych nie ma zawodu, wśród pozostałych dominują: tokarze,

mechanicy i budowlańcy. Niewielki odsetek stanowią: elektromonterzy, ślusarze, technicy gastronomi, technicy mechanicy, technicy ekonomiści, tkacze, pozostali to: sprzątaczką, montażysta, monter CO, stolarz.

Tabela nr 7 Wykształcenie zawodowe badanych bezdomnych (N=40)

Zawód:	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Brak zawodu	11	27,5
Tokarz	5	12,5
Mechanik	4	10,0
Elektromonter	2	5,0
Ślusarz	2	5,0
Technik-gastronomi	2	5,0
Technik-mechanik	2	5,0
Technik-ekonomista	2	5,0
Budowlaniec	5	12,5
Sprzątaczką	2	5,0
Fryzjer	1	2,5
Monter CO	1	2,5
Stolarz	1	2,5
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Większość badanych to osoby samotne: kawalerowie, wdowcy lub rozwiedzeni.

Tabela nr 8. Stan cywilny badanych (N=40)

Stan cywilny	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Kawaler/panna	7	17,5
Żonaty/zamężna	9	22,5
Wdowiec/wdowa	8	20
Rozwiedzeni	16	40
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Większość badanych: 57,5% ma dwoje dzieci.

Tabela nr 9. Ilość dzieci (N=40)

Ilość dzieci	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
brak	6	15
1	7	17,5
2	23	57,5
3	3	7,5
4	1	2,5
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Również zdecydowana większość badanych pochodzi z rodzin pełnych, część badanych pochodzi z rodziny niepełnej (wychowywało się jedynie z matką, bez ojca).

Tabela nr 10. Rodzaj rodziny (liczba rodziców), (N=40)

Rodzaj rodziny	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Rodzina pełna	30	75,0
Rodzina niepełna	10	25,0
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Około 1/3 badanych pochodzi z rodzin, które można określić jako patologiczne, w których istniał problem alkoholizmu lub narkomani:

Tabela nr 11. Rodzaj rodziny (problemy wychowawcze), (N=40)

Rodzaj rodziny	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Rodzina niepatologiczna	28	70,0
Rodzina patologiczna – nadużywanie alkoholu	10	25,0
Rodzina patologiczna – nadużywanie narkotyków	2	5,0

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Prawie wszyscy badani (97,5%), zanim popadli w bezdomność, pracowali;

najczęściej w 1-3 miejscach pracy (52,5% badanych), rzadziej w 4-6 miejscach (45,0%).

Tabela nr 12. Liczba pracujących/niepracujących przed popadnięciem w bezdomność (N=40)

	Ilość miejsc pracy	Liczba wskazań		Odsetek wskazań(%)	
Liczba niepracujących przed popadnięciem w bezdomność	-	1		2,5	
Liczba pracujących przed popadnięciem w bezdomność	1-3	39	21	97,5	52,5
	4-6		18		45,0
Razem	-	40	-	100	-

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Badani pracowali w prywatnych i/lub państwowych zakładach pracy.

Tabela nr 13. Rodzaj zakładu pracy, w którym pracowali bezdomni (N=40)

Rodzaj zakładu pracy	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Państwowy	21	52,5
Państwowy i prywatny	15	37,5
Prywatny	4	10
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Jedynie 5% badanych nie posiada dowodu tożsamości, pozostali posiadają taki dokumentu.

Tabela nr 14. Liczba bezdomnych posiadających dowód tożsamości (N=40).

	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Dowód tożsamości	38	95,0
Brak dowodu tożsamości	2	5,0
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

82,5% badanych deklaruje, że posiada ubezpieczenie zdrowotne, natomiast pozostali

(17,5%) takiego ubezpieczenia nie posiadają.

Tabela nr 15. Liczba bezdomnych posiadających ubezpieczenie zdrowotne (N=40)

	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Ubezpieczenie zdrowotne	33	82,5
Brak ubezpieczenia zdrowotne	7	17,5
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Jeśli chodzi o czas pozostawania bezdomnym, to badana zbiorowość jest bardzo zróżnicowana; od bezdomnych pozostających w takim położeniu od jednego roku, do bezdomnych będących w bezdomności od osiemnastu lat. Największą grupą wśród badanych bezdomnych są ci, którzy są bezdomni od roku (20%) i od siedmiu lat (20%); natomiast bezdomni pozostający w tym położeniu od 10 lat i więcej to 10,0% badanych – szczegółowe zestawienie zawierające dane dotyczące czasu trwania bezdomności zawiera tabela nr 13.

Tabela nr 16. Czas pozostawania w stanie bezdomności wśród badanych bezdomnych z Tomaszowa Mazowieckiego (w latach), (N=40).

Czas w latach:	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
1	8	20,0
2	4	10,0
3	2	5,0
4	1	2,5
5	3	7,5
7	8	20,0
8	3	7,5
9	5	12,5
11	4	10,0
15	1	2,5
18	1	2,5
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

Większość badanych bezdomnych to tzw. bezdomni instytucjonalni (75,0%), czyli ci, którzy

przebywają w Schronisku św. Brata Alberta, pozostali (25%) to tzw. bezdomni pozainstytucjonalni, korzystający w okresie zimowym z Ogrzewalni sezonowej.

Tabela nr 17. Podział badanych ze względu na miejsce przebywania (N=40).

	Liczba wskazań	Odsetek wskazań (%)
Instytucjonalni	30	75,0
Poza-instytucjonalni	10	25,0
Razem	40	100

Źródło: Opracowanie własne: Koło Tomaszowskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta na podstawie przeprowadzonych badań

5. Informacja z Tomaszowskiego Centrum Zdrowia

Tomaszowskie Centrum Zdrowia nie prowadziło ewidencji ilości przyjętych osób o statusie bezdomnym w latach 2014-2015.

V. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie Domu dla Bezdomnych Mężczyzn na terenie miasta • Funkcjonowanie Ogrzewalni w okresie jesienno - zimowym na terenie miasta • Bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne • Praca socjalna prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej • Wspecjalizowana kadra osób pracujących z osobami bezdomnymi • Współpraca instytucji z lokalnymi organizacjami pozarządowymi • Wzrastająca świadomość wśród osób bezdomnych w zakresie możliwości uzyskania wsparcia • Prowadzenie kampanii informacyjnych mających na celu podniesienie świadomości mieszkańców miasta w zakresie bezdomności • Wydawanie bezpłatnych posiłków osobom bezdomnym przez organizacje pozarządowe i parafie • Możliwość skorzystania ze wsparcia finansowego	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych na terenie gminy • Brak placówki dla bezdomnych kobiet i osób bezdomnych niepełnosprawnych • Zły stan zdrowia osób bezdomnych związany z trybem życia • Negatywny stereotyp postrzegania osoby bezdomnej przez pracodawcę • Mała aktywność społeczna osób bezdomnych, niewystarczające kwalifikacje • Brak możliwości zaplanowania długotrwałych działań w stosunku do osób bezdomnych ze względu na częste zmiany miejsca ich pobytu • Trudności w pełnieniu ról społecznych oraz w przystosowaniu do funkcjonujących w społeczeństwie zasad przez osoby bezdomne

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie programów osłonowych przeciwdziałających bezdomności • Współpraca instytucjonalna w celu zakończenia programów sukcesem • Możliwość pozyskiwania środków finansowych, w tym ze źródeł zewnętrznych (min. UE, śr. rządowe) • Współpraca z placówkami dla bezdomnych kobiet z poza gminy • Współdziałanie samorządowych podmiotów polityki społecznej w celu zmniejszenia zjawiska bezdomności • Zatrudnianie asystentów osób bezdomnych • Zatrudnianie streetworkerów 	<ul style="list-style-type: none"> • Współwystępowanie bezdomności z uzależnieniem od alkoholu • Społeczne odrzucenie osób bezdomnych • Wzrost zadłużeń lokali mieszkalnych • Zagrożenie bezdomnością osób i rodzin o niskich dochodach • Trudna sytuacja na rynku pracy • Wzrastające wymagania pracodawców wobec osób ubiegających się o pracę • Brak lub niska motywacja do podjęcia zatrudnienia i szkoleń wśród osób bezdomnych • Brak zainteresowania osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością zmianą stylu życia i statusu społecznego • Rosnąca skala przyczyn powodujących bezdomność • Ograniczone fundusze na pomoc finansową dla osób zagrożonych bezdomnością

VI. Cele programu:

Cel główny programu:

Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności oraz łagodzenie jego skutków poprzez wspieranie i podejmowanie inicjatyw na rzecz osób bezdomnych.

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie bezdomności wśród osób i rodzin posiadających zadłużenia czynszowe i zagrożonych eksmisją.
2. Zapewnienie osobom bezdomnym pomocy społecznej w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb.
3. Reintegracja społeczno – zawodowa osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego.
4. Tworzenie skutecznego i zintegrowanego systemu działań skierowanego do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

CEL SZCZEGÓŁOWY:				
Zapobieganie bezdomności wśród osób i rodzin posiadających zadłużenia czynszowe i zagrożonych eksmisją.				
Zadania	Realizatorzy i Partnerzy	Czas realizacji	Planowane Koszty roczne	Wskaźniki
Podejmowanie działań przez pracowników socjalnych na rzecz osób i rodzin posiadających zadłużenia w czynszu Udzielanie wsparcia finansowego mającego na celu zapobieganie bezdomności na podstawie kontraktu socjalnego	MOPS	2016-2018	25.000,00 zł	Liczba osób objętych wsparciem Liczba podpisanych kontraktów socjalnych
Systematyczne informowanie osób i rodzin zagrożonych eksmisją i mających problemy z regulowaniem opłat mieszkaniowych o możliwości korzystania z dodatku mieszkaniowego i energetycznego, zamiany mieszkań i innych form wsparcia	MOPS zarządca gminnego zasobu mieszkaniowego spółdzielnie mieszkaniowe lokalne media	2016-2018	Bez kosztów	Liczba udzielonych informacji
Współpraca z TTBS w celu wytypowania osób/ rodzin z zadłużeniem czynszowym – zagrożonych bezdomnością, które poprzez możliwość odpracowania zaległości czynszowych będą mogły uniknąć eksmisji	MOPS TTBS UM Tomaszowa Mazowieckiego	2016-2018	Bez kosztów	Liczba osób, które poprzez odpracowanie zaległości czynszowych uniknęły eksmisji
CEL SZCZEGÓŁOWY:				
Zapewnienie osobom bezdomnym pomocy społecznej w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb.				
Zapewnienie osobom bezdomnym podstawowej pomocy, w tym żywienia, ubrania, leków	MOPS Organizacje pozarządowe Parafie	2016-2018	24.000,00 zł	Liczba osób, którym udzielono pomocy
Zasiłki stałe dla osób bezdomnych niepełnosprawnych	MOPS	2016-2018	135.000,00 zł	Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe
Zapewnienie osobom bezdomnym dostępu do ogrzewalni w sezonie zimowym	MOPS Organizacje pozarządowe	2016-2018	Łącznie ok. 60.000,00 zł	Liczba osób przebywających w ogrzewalni w tym: -kobiet -mężczyzn
Zapewnienie dostępu do schroniska dla osób bezdomnych na terenie miasta	MOPS Organizacje pozarządowe	2016-2018	145.000,00zł	Liczba osób przebywających w schronisku
Świadczenie osobom bezdomnym	MOPS		Bez kosztów	Liczba osób,

niezbędnej pomocy w tym: uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności, odtworzenia dokumentów osobistych, finansowej, informacyjnej w sprawach lokalowych	UM Tomaszowa Mazowieckiego Organizacje pozarządowe	2016-2018		którym udzielono pomocy: -finansowej -w uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności -w odtworzeniu dokumentów osobistych -informacyjnej w sprawach lokalowych
Pomoc w uzyskaniu prawa do świadczeń zdrowotnych zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	MOPS TCZ UM Tomaszowa Mazowieckiego Organizacje pozarządowe	2016-2018	Koszty leczenia ponosi NFZ	Liczba osób, którym potwierdzono prawo do świadczeń zdrowotnych
Współpraca z placówkami dla osób bezdomnych z poza gminy w celu zapewnienia schronienia kobietom oraz chorym i niepełnosprawnym bezdomnym	MOPS	2016-2018	12.000,00 zł	Liczba osób, którym udzielono pomocy na pokrycie kosztów pobytu w placówce
Pomoc w uzyskaniu miejsca w zakładzie opiekuńczo - pielęgnacyjnym i domach pomocy społecznej bezdomnym osobom wymagającym całodobowej opieki ze względu na zły stan zdrowia lub niepełnosprawność	MOPS TCZ Organizacje pozarządowe	2016-2018	8.000,00 zł	Liczba osób umieszczonych w zakładzie opiekuńczo-pielęgnacyjnym i domach pomocy społecznej
CEL SZCZEGÓŁOWY:				
Reintegracja społeczno – zawodowa osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego.				
Udzielanie wsparcia socjalnego i pomocy prawnej oraz psychologicznej osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego Organizacje pozarządowe	2016-2018	Bez kosztów	Liczba udzielonych porad prawnych i psychologicznych
Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych: w ramach prac społecznie – użytecznych	MOPS (KIS) PUP UM Tomaszowa Mazowieckiego	2016-2018	około 10.000,00 zł	Liczba osób bezdomnych skierowanych do prac społecznie – użytecznych
Umożliwienie uczestnictwa w szkoleniach zawodowych i warsztatach mających na celu integrację społeczną i zawodową	MOPS PUP	2016-2018	szkolenia i warsztaty w ramach środków uzyskanych ze źródeł zewnętrznych	Liczba osób biorących udział w szkoleniach zawodowych i warsztatach

Motywowanie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i podjęcia zatrudnienia	MOPS PUP	2016-2018	Bez kosztów	Liczba osób, które podniosły kwalifikacje zawodowe Liczba osób, które podjęły zatrudnienie
Prowadzenie pracy z osobami bezdomnymi i zagrożonymi bezdomnością w oparciu o indywidualny program wychodzenia z bezdomności, na podstawie kontraktu socjalnego i mieszkania readaptacyjnego	MOPS Organizacje pozarządowe	2016-2018	Bez kosztów	Liczba osób objętych kontraktem socjalnym/ indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności Liczba osób korzystających z mieszkania readaptacyjnego
Prowadzenie terapii uzależnień w grupach wsparcia dla osób bezdomnych oraz kierowanie wniosków na komisję ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	MOPS MKRPA Organizacje pozarządowe	2016-2018	Bez kosztów	Liczba osób korzystających z grup wsparcia Liczba wniosków kierowanych na komisję ds. rozwiązywania problemów alkoholowych
Udzielanie pomocy w nawiązaniu kontaktów z rodziną	MOPS Organizacje pozarządowe Parafie	2016-2018	Bez kosztów	Liczba osób, które nawiązały kontakt z rodziną
Praca metodą streetworkingu, jako forma wsparcia osób bezdomnych w ramach wolontariatu	Organizacje pozarządowe	2016-2018	W ramach kosztów własnych organizacji	Udzielenie wsparcia osobom bezdomnym

CEL SZCZEGÓŁOWY:**Tworzenie skutecznego i zintegrowanego systemu działań skierowanego do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.**

Współpraca instytucji i organizacji na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	MOPS Organizacje pozarządowe Służba zdrowia KPP UM Tomaszowa Mazowieckiego TTBS Parafie inne podmioty	2016-2018	Bez kosztów	Ilość wspólnie prowadzonych działań na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością
Monitorowanie miejsc i dzielnic miasta, w których najczęściej przebywają osoby bezdomne zwłaszcza w okresie jesienno - zimowym	KPP Straż miejska MOPS	2016-2018	Bez kosztów	Liczba patroli Raporty z patroli Liczba osób bezdomnych ujawnionych
Umożliwienie i wspieranie podnoszenia kwalifikacji pracowników poprzez udział w szkoleniach dotyczących zagadnień z zakresu bezdomności i jej profilaktyki	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego inne podmioty	2016-2018	2.500,00 zł	Ilość przeprowadzonych szkoleń Liczba przeszkolonych pracowników
Cykliczne spotkania przedstawicieli instytucji, służb miejskich i organizacji działających na rzecz osób bezdomnych	MOPS (KIS) Organizacje pozarządowe Straż miejska Parafie TTBS KPP Służba zdrowia	2016-2018	Bez kosztów	Protokoły ze spotkań Raport z ewaluacji programu
Prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do osób bezdomnych i lokalnej społeczności	MOPS Organizacje pozarządowe	2016-2018	W ramach kosztów własnych organizacji	Ilość przeprowadzonych kampanii

VII. Przewidywane efekty działań

1. Ograniczenie zjawiska bezdomności na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego;
2. Wypracowanie spójnego systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami na temat osób bezdomnych;
3. Wzrost liczby osób opuszczających system pomocy społecznej, poprzez podniesienie kwalifikacji zawodowych i podjęcie zatrudnienia;
4. Ograniczenie degradacji społecznej, zintegrowanie i powrót do środowiska lokalnego osób bezdomnych;
5. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych osobom bezdomnym min. wyżywienia, posiłku, ubrania, noclegu;
6. Zmniejszenie liczby osób z zadłużeniem czynszowym – zagrożonych bezdomnością – poprzez wprowadzanie sprawnie funkcjonującego systemu wsparcia;
7. Zmiana postawy życiowej i zwiększenie motywacji do zmiany sytuacji osób bezdomnych i jednocześnie uzależnionych od alkoholu;

VIII. Finansowanie programu

Opracowane w Programie rozwiązywania problemu bezdomności i łagodzenia jej skutków na lata 2016-2018 zadania, będą wykonywane w zależności od otrzymanych dotacji, posiadanych środków własnych oraz środków finansowych uzyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Źródłem finansowania zadań przyjętych w Programie będą środki finansowe z budżetu miasta oraz środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł.

IX. Realizacja i monitoring programu

Realizatorem i koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim. Ramy czasowe Programu obejmują lata 2016-2018.

Monitoring Programu będzie odbywał się raz na 3 miesiące przy udziale i współpracy podmiotów partnerskich, a jego celem będzie sprawdzenie czy planowane zadania zostały zrealizowane i jaki jest ich wynik.

Do końca marca każdego roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim będzie przedkładał Prezydentowi Miasta Tomaszowa Mazowieckiego sprawozdanie zbiorcze z realizacji Programu sporządzone na podstawie informacji zebranych przez poszczególnych realizatorów zadań.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tomaszowie Maz.
mgr Jadwiga Szustorowska